

Sygn. akt I UK 195/19

POSTANOWIENIE

Dnia 8 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania A. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.
o odpowiedzialność osób trzecich za składki na ubezpieczenie społeczne, Fundusz
Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i ubezpieczenie
zdrowotne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 8 maja 2020 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 20 grudnia 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 20 grudnia 2018 r., sygn. akt III AUa (...) Sąd Apelacyjny w [...].
oddalił apelację odwołującego się A. P. od wyroku Sądu Okręgowego w S. z 20
grudnia 2017 r., sygn. akt IV U (...), którym Sąd ten oddalił odwołanie
wnioskodawcy od decyzji ZUS [...] Oddział w Ł. z 28 grudnia 2016 r.

Decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Ł. z 28 grudnia
2016 r. organ rentowy przeniósł odpowiedzialność za zaległe należności z tytułu
składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz FP i FGŚP
obciążające spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością T. na A. P. . Odsetki od
należności głównej zostały naliczone na dzień wydania decyzji o przeniesieniu
odpowiedzialności, tj. 28 grudnia 2016 r.

W odwołaniu od powyższej decyzji, pełnomocnik strony ustanowiony w sprawie wnosił o zmianę zaskarżonej decyzji i nieobciążanie A. P. odpowiedzialnością za zobowiązania płatnika składek T. Sp. z o.o. wraz z odsetkami i kosztami egzekucyjnymi w łącznej kwocie 95.754,79zł. Wskazywał m.in., że A. P. nie ponosi winy za niezłożenie wniosku o wszczęcie postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości lub braku wniosku w przedmiocie wszczęcia postępowania zapobiegającego ogłoszeniu upadłości. Podnoszono, że w okresie pełnienia przez A. P. funkcji prezesa zarządu, spółka prowadziła aktywną działalność, która przynosiła dochody, zatem wówczas brak było podstaw do zgłoszenia upadłości. Zarzucano, że organ rentowy nie przeprowadził postępowania egzekucyjnego w sposób wystarczający, zwłaszcza w zakresie zajęcia istniejących i wymagalnych wierzytelności, które pozwoliłyby na skuteczną egzekucję i zaspokojenie wierzyciela. Wskazywano także, że w czasie kiedy było prowadzone postępowanie egzekucyjne, T. Sp. z o.o. posiadała majątek; podczas prowadzonej egzekucji zajęto kwotę około 100.000 zł., z której następnie zaspokojono wierzycieli uczestniczących w postępowaniu.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z 20 grudnia 2017 r., sygn. akt IV U (...) Sąd Okręgowy w S. oddalił odwołanie A. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Ł. z 28 grudnia 2016 r.

Apelację od tego wyroku wniósł odwołujący się, zarzucając mu naruszenie art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej; art. 6 k.c. w związku z art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej; art. 217 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. oraz art. 233 § 1 k.p.c.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako nieuzasadnioną.

Sąd drugiej instancji wskazał, że całkowicie niezrozumiałym jest zarzut naruszenia art. 6 k.c. w związku z art. art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej przez przyjęcie, że ciężar dowodu przesłanki bezskuteczności egzekucji spoczywa na członku zarządu, podczas gdy ciężar wykazania bezskuteczności egzekucji spoczywa na organie rentowym. Jest to o tyle niezrozumiałe gdyż Sąd Okręgowy wyraźnie wskazał w swoich rozważaniach, iż przesłankę bezskuteczności egzekucji winien wykazać organ rentowy i w niniejszym postępowaniu temu sprostał.

W zakresie zarzutu naruszenia prawa materialnego w postaci art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej przez błędną wykładnię w zakresie przesłanki bezskuteczności egzekucji i przyjęcie, iż sam fakt posiadania przez spółkę T. Sp. z o.o. na dzień odwołania A. P. z funkcji prezesa zarządu, majątku (w postaci nieruchomości o numerze (...) oraz szeregu ruchomości wskazanych na protokole inwentaryzacji sporządzonym w dniu 18 stycznia 2013 r.) nie pozwala na przyjęcie, iż egzekucja z tych składników majątku była możliwa, w sytuacji gdy jedyną przyczyną bezskuteczności egzekucji była bierność organu rentowego, tym bardziej, iż jak prawidłowo ustalił Sąd pierwszej instancji majątek firmy wykazywał większą wartość od zobowiązań, Sąd odwoławczy zauważył, że twierdzenie to odwołujący prezentował w całym postępowaniu przed Sądem Okręgowym, który po przeprowadzeniu postępowania dowodowego wyraził pogląd, iż zarzutu błędnego prowadzenia postępowania egzekucyjnego po stronie ZUS jest gołosłowny i sformułowany jedynie w linii obrony.

Pogląd ten Sąd Apelacyjny w całości podzielił. Jak wynika bowiem z ustaleń faktycznych organ rentowy w dniu 15 października 2012 r., po raz pierwszy otrzymał informację od komornika sądowego H. P. o prowadzeniu egzekucji z użytkowania wieczystego gruntu i budynków stanowiących odrębną nieruchomość o numerze (...), który poinformował, że na dzień 24 października 2012 r., wyznaczono termin opisu i oszacowania tej nieruchomości. Następnie w dniu 14 marca 2013 r., ZUS otrzymał drugą informację od komornika sądowego o dokonaniu zajęcia w/w nieruchomości. W dniu 22 października 2013 r., komornik wezwał ZUS do złożenia wykazu zaległości podatkowych w sprawie licytacji nieruchomości. Jednakże w dniu 19 września 2013 r., pozyskano od komornika przy SR w W. informację, że nieruchomość w/w została przez dłużnika zbyta w dniu 31 grudnia 2012 r. Odnośnie okoliczności podnoszonej przez odwołującego dotyczącej przelania kwoty 100.000zł. na konto komornika przy Sądzie Rejonowym w W., Sąd drugiej instancji wskazał, że od 2010 r. komornik nie przekazał żadnych kwot na pokrycie wierzytelności T. Sp. z o.o.

Stwierdzając bezskuteczność prowadzonego postępowania egzekucyjnego Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w W. postanowieniem z 31 grudnia 2013 r. umorzył prowadzone postępowanie egzekucyjne. Komornik Sądowy przy

Sądzie-Rejonowym w Ł. postanowieniem z 10 czerwca 2015 r. również umorzył prowadzone postępowanie egzekucyjne w wyniku stwierdzenia bezskuteczności egzekucji. A zatem, w sytuacji gdy nieruchomości została zbyta w dniu 31 grudnia 2012 r. brak jest możliwości uznania, że organ rentowy nie wykazał bezskuteczności egzekucji. Znamionym jest także fakt, niekwestionowany przez apelującego, że nieruchomości ta była uprzednio zajęta przez komornika i była obłożona wcześniejszym wpisem do hipoteki o powyższym zajęciu. W tej sprawie pozostaje poza sporem, że w stosunku do spółki zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne, a czynności egzekucyjne zostały skierowane także do nieruchomości dłużnika. Stwierdzenie w toku postępowania egzekucyjnego, że zobowiązany posiada nieruchomości, nie przesądza, że egzekucja nie jest bezskuteczna. W niniejszej sprawie niezbędna była ocena, czy organ rentowy dołożył należytej staranności aby zaspokoić swoje należności w drodze egzekucji. W tym przypadku ocena taka została przeprowadzona. Podjęta próba egzekucji z nieruchomości nie przyniosła żadnych wpływów i ostatecznie okazała się bezskuteczną.

W ocenie Sądu Apelacyjnego niezasadne okazały się również zarzuty naruszenia art. 217 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. - poprzez niezasadne oddalenie wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu rzeczoznawstwa na okoliczność ustalenia wartości składników majątku spółki na dzień 13 stycznia 2013 r. oraz art. 233 § 1 k.p.c. W sytuacji gdy bezskuteczność egzekucji z ruchomości i nieruchomości została prawidłowo oceniona przez Sąd Okręgowy nie zachodziła żadna potrzeba oszacowania ich wartości. W tej materii Sąd Apelacyjny w pełni podzielił stanowisko Sądu Okręgowego o oddaleniu tego wniosku dowodowego pełnomocnika odwołującego. Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika także, odnośnie okoliczności podnoszonej przez odwołującego dotyczącej przelania kwoty 100.000 zł. na konto komornika przy Sądzie Rejonowym w W., że od 2010 r. komornik nie przekazał żadnych kwot na pokrycie wierzytelności T. Sp. z o.o. Faktu tego odwołujący skutecznie nie podważył, stąd fakt ten jest wiążący dla oceny odpowiedzialności odwołującego.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną odwołujący się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawach przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 (występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego) oraz 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c.

Wskazano, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, a mianowicie:

- czy można przyjąć bezskuteczność egzekucji na podstawie prawomocnego postanowienia o umorzeniu prowadzonych postępowań egzekucyjnych, w sytuacji gdy na dzień odwołania prezesa zarządu dłużnika była możliwość przeprowadzenia skutecznej egzekucji z majątku dłużnika i pełnego zaspokojenia wierzyciela?

- czy zaniechanie wytoczenia przez ZUS powództwa na podstawie art. 527 k.c. o uznanie za bezskuteczną czynności prawnej (skargi paulińskiej) uzasadnia ustalenie braku wystąpienia przesłanki bezskuteczności egzekucji mając na uwadze fakt, iż w orzecznictwie i literaturze powszechnie przyjęta jest literalna (szeroka) wykładnia pojęcia „bezskuteczności egzekucji”, utożsamiającą ją z niebudzącą wątpliwości nieściągalnością wierzytelności od samej spółki, tj. stanem, w którym z okoliczności sprawy wynika niezbicie, że spółka nie ma majątku, z którego wierzyciel mógłby uzyskać zaspokojenie swojej należności (m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2003 r., V CKN 416/01, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2011 r., II CSK 571/10);

- czy dopuszczalnym jest przeniesienie odpowiedzialności za zaległości podatkowe spółki na członka jej zarządu na podstawie art. 116 § 1 ordynacji podatkowej, jeżeli pod odwołaniu członka zarządu doszło do sprzedaży zajętego wskutek prowadzonej egzekucji majątku spółki, zaś w umowie sprzedaży postanowiono, że uzyskana cena sprzedaży zostanie przekazana na spłatę zaległości podatkowych;

- czy spełnienie przez członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością warunku wymienionego w art. 116 § 1 pkt 2 ordynacji podatkowej, tj. wskazania mienia, z którego może dojść do zaspokojenia zaległości podatkowych spółki w znacznej części, jest wystarczające do zwolnienia członka zarządu z odpowiedzialności za te zobowiązania, nawet jeżeli nie zgłoszono w terminie wniosku o upadłość Spółki.

Ponadto, skarżący wskazał, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, bowiem mając na uwadze wskazane w skardze kasacyjnej podstawy kasacyjne - w toku postępowania apelacyjnego i podejmowanych czynności decyzyjnych związanych z wydaniem zaskarżonego orzeczenia nie została zrealizowana zarówno funkcja rozpoznawcza, jak i kontrolna tego sądu, których założenia i istota zostały wyjaśnione w uchwałach (7) Sądu Najwyższego - mających moc zasad prawnych - z 23 marca 1999 r., III CZP 59/98 (OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124) i z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07 (OSNC 2008, nr 6, poz. 56).

Organ rentowy w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie

może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

Zagadnienia prawne sformułowane w treści skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie i mające uzasadniać jej przyjęcie do rozpoznania nie spełniają wymogów wskazanych powyżej. Celem przedstawionych zagadnień prawnych jest w istocie

zakwestionowanie ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd drugiej instancji (za Sądem pierwszej instancji) i przyjęcie stanu faktycznego korzystnego dla strony odwołującej się. Należy zauważyć, że w ramach niniejszego postępowania Sądy *meriti* ustaliły, że nie było możliwe zaspokojenie zobowiązań z majątku spółki, jak również, że organ rentowy, jako wierzyciel nie pozostawał bierny w toku postępowania egzekucyjnego. Ponadto należy zauważyć, że strona skarżąca manipuluje tezami wynikającymi z orzecznictwa Sądu Najwyższego, bowiem Sąd Najwyższy w wyroku z 24 września 2015 r. (II UK 297/14) nie wypowiadał się o możliwości podważania prawomocnego postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego za pomocą innych środków dowodowych lub też twierdzeń dłużnika lecz wskazywał jedynie, że postanowienie takie nie stanowi jedynego dowodu bezskuteczności egzekucji prowadzonej przeciwko dłużnikowi. Należy także zwrócić uwagę, że rozstrzygnięcie ostatniego z przedstawionych zagadnień wynika wprost z treści przepisu, warto jednak zwrócić uwagę na orzecznictwo Sądu Najwyższego, który stwierdził, że wskazanie mienia w rozumieniu art. 116 § 1 pkt 2 Ordynacji podatkowej następuje dopiero po stwierdzeniu bezskuteczności egzekucji i obejmuje majątek, który albo nie został ujawniony w toku egzekucji, albo z którego w postępowaniu egzekucyjnym nie udało się w uzyskać zaspokojenia, lecz taka możliwość pojawiła się po umorzeniu postępowania egzekucyjnego. Przy czym nie stanowi wskazania mienia spółki w rozumieniu art. 116 § 1 pkt 2 Ordynacji podatkowej wskazanie wierzytelności, której dłużnik spółki nie spłaca i konieczne jest wszczęcie wobec niego egzekucji komorniczej, gdy dłużnik ma wprawdzie majątek nadający się do upłynnienia, ale wiadomo, że uzyskana z tego tytułu kwota nie pokryje długu wobec spółki (płatnika) w znacznej wysokości (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 9 marca 2017 r., I UK 93/16, OSNP 2018 nr 5 poz. 64). Ponadto, skarżący nie wskazał w toku postępowania żadnego majątku, z którego rzeczywiście możliwe było zaspokojenie roszczeń wierzyciela.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2002 r.,

I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepublikowane; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepublikowane). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, wynika z tego, że Sąd Najwyższy nie jest zwykłym sądem trzeciej instancji i związany jest ustaleniami faktycznymi i oceną zgromadzonego materiału dowodowego dokonaną przez Sądy rozpoznające sprawę merytorycznie. Tymczasem skarżący opiera swoje twierdzenie o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej wyłącznie z uwagi na zarzuty dotyczące naruszenia art. 233 § 1 w zw. z art. 391 oraz art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c., a zatem przepisu odnoszącego się wprost do oceny dowodów i ustaleń faktycznych dokonywanych przez sądy rozpoznające sprawę. Skarżący nie podał przy tym jakiegokolwiek argumentacji, która uzasadniałaby przyjęcie, że Sądy *meriti* naruszyły w niniejszej sprawie przepisy prawa w sposób rażący i aby doprowadziło to do wydania oczywiście nieprawidłowego rozstrzygnięcia.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.